

INFORMATIKADA O'QUVCHILARNING BILISH FAOLIYATINI FAOLLASHTIRISH USULLARI

Muallif: Abdikarimova Komila

Abdulla Qodiriy nomidagi Jizzax davlat pedagogika universiteti talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada informatika fanini o'qitish jarayonida o'quvchilarning bilish faoliyatini faollashtirishning samarali usullari tahlil qilingan. Informatika fanining faollashtirish ning samarali usullari tahlil qilingan. Informatika fanining zamonaviy ta'lim tizimidagi o'rni, bilish faoliyatining mazmuni va uning o'quv jarayonidagi ahamiyati yoritib berilgan. Shuningdek, muammoli ta'lim, amaliy mashg'ulotlar, loyihaviy faoliyat, o'yin texnologiyalari hamda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan faoydalanish orqali o'quvchilarning mustaqil fiklash, ijodiy yondashuv va amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish imkoniyatlari ko'rsatib o'tilgan. Maqola informatika fanini o'qitishda ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qiluvchi metodik tavsiyalarni o'z ichiga oladi.

Kalit so'zlar: informatika fani, bilish faoliyati, o'quvchilarni faolligi, muammoli ta'lim, loyihaviy faoliyat, o'yin texnologiyalar, axborot-komminikatsiya texnologiyalari, ta'lim samaradorligi

Аннотация: В данной статье проанализированы эффективные методы активизации познавательной деятельности учащихся в процессе обучения информатике. Рассмотрено место информатики в современной системе образования, раскрыта сущность познавательной деятельности и её значение в учебном процессе. Особое внимание уделено использованию проблемного обучения, практических занятий, проектной деятельности, игровых технологий и информационно-коммуникационных технологий, способствующих развитию самостоятельного мышления, творческого подхода и практических навыков учащихся. Статья содержит методические рекомендации, направленные на повышение эффективности преподавания информатики.

Ключевые слова: информатика, познавательная деятельность, активность учащихся, проблемное обучение, проектная деятельность, игровые технологии, информационно-коммуникационные технологии, эффективность обучения

Abstract: *This article analyzes effective methods for activating students' cognitive activity in the process of teaching computer science. The role of computer science in the modern education system is examined, and the essence of cognitive activity and its importance in the learning process are revealed. Special attention is paid to the use of problem-based learning, practical activities, project-based learning, game technologies, and information and communication technologies, which contribute to the development of students' independent thinking, creative approach, and practical skills. The article includes methodological recommendations aimed at improving the effectiveness of computer science teaching.*

Keywords: *computer science, cognitive activity, students' engagement, problem-based learning, project-based learning, game technologies, information and communication technologies, teaching effectiveness.*

KIRISH

Bugungi globallashtirish va raqamlashtirish jarayonida informatika fani ta'lim tizimining ajralmas qismiga aylandi. Zamonaviy jamiyatda axborot bilan ishlash, uni tahlil qilish, qayta ishlash va undan samarali foydalanish ko'nikmalari har bir shaxs uchun muhim hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan qaraganda, informatika fanini o'qitish nafaqat texnik bilimlarni egallash, balki o'quvchilarda mantiqiy fikrlash, algoritmik tafakkur, mustaqil qaror qabul qilish va ijodiy yondashuvni shakllantirishga xizmat qiladi. Ta'lim jarayonida o'quvchilarning bilish faoliyatini rivojlantirish muammosi pedagogika fanining dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi. An'anaviy o'qitish usullarida o'quvchi ko'pincha tayyor bilimni qabul qiluvchi passiv ishtirokchi sifatida namoyon bo'ladi. Bunday yondashuv esa informatika fanining amaliy va ijodiy xususiyatlariga to'liq mos kelmaydi. Shu sababli informatika darslarida o'quvchilarning bilish faoliyatini faollashtirish, ularni mustaqil fikrlashga va faol o'rganishga undash zarurati yuzaga kelmoqda. O'quvchilarning bilish faoliyatini faollashtirish ularning darsga bo'lgan qiziqishini oshiradi, bilimlarni chuqur va mustahkam o'zlashtirishga yordam beradi hamda amaliy ko'nikmalarni shakllantiradi. Informatika fanida esa bu jarayon algoritmlar tuzish, dasturlash, muammolarni hal qilish va axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish orqali amalga oshiriladi. Mazkur maqolaning maqsadi informatika fanini o'qitish jarayonida o'quvchilarning bilish faoliyatini faollashtirishning samarali usullarini tahlil qilish va ularning ta'lim jarayonidagi ahamiyatini yoritib berishdan iborat. Maqolada muammoli ta'lim, amaliy mashg'ulotlar, loyihaviy faoliyat, o'yin texnologiyalari hamda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari ko'rib chiqiladi. Ushbu tadqiqot natijalari informatika fanini o'qitish jarayonini yanada samarali tashkil etishga, o'quvchilarning bilish faoliyatini rivojlantirishga va ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Muhokama

Informatika fanida o'quvchilarning bilish faoliyatini faollashtirishga qaratilgan pedagogik usullar ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, zamonaviy o'qitish usullaridan foydalanish o'quvchilarning darsga bo'lgan

qiziqishini oshiradi va ularni faol ishtirok etishga undaydi. Biroq mazkur usullarning samaradorligi ularni to'g'ri va maqsadga muvofiq qo'llashga bevosita bog'liqdir. Muammoli ta'lim usulining ijobiy tomoni shundaki, u o'quvchilarni mustaqil fikrlashga, muammoni tahlil qilishga va mantiqiy xulosalar chiqarishga o'rgatadi. Ushbu usul orqali o'quvchilarning algoritmik tafakkuri rivojlanadi va bilimlar chuqurroq o'zlashtiriladi. Biroq muammoli ta'lim usulining salbiy tomoni sifatida uni amalga oshirish ko'proq vaqt talab etishini va barcha o'quvchilar bir xil faollikda ishtirok eta olmasligini ta'kidlash mumkin. Amaliy mashg'ulotlar va laboratoriya ishlarining asosiy afzalligi o'quvchilarning nazariy bilimlarini mustahkamlash va ularni real vaziyatlarda qo'llash imkonini berishidir. Ushbu usul o'quvchilarning mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shu bilan birga, texnik jihozlarning yetishmasligi yoki kompyuterlar sonining cheklanganligi amaliy mashg'ulotlarni samarali tashkil etishda muayyan qiyinchiliklarni keltirib chiqarishi mumkin. Loyihaviy ta'lim usuli o'quvchilarning ijodiy fikrlashini, jamoada ishlash va mas'uliyatni his etish ko'nikmalarini shakllantiradi. O'quvchilar o'z bilimlarini mustaqil ravishda kengaytirish imkoniyatiga ega bo'ladi. Biroq loyihaviy faoliyatni tashkil etishda barcha o'quvchilarning teng darajada ishtirokini ta'minlash hamda loyihalarni baholash mezonlarini aniq belgilash muammolari yuzaga kelishi mumkin. O'yin texnologiyalaridan foydalanish dars jarayonini jonlantiradi va o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi. Bu usulning ijobiy jihati bilimlarni qiziqarli shaklda o'zlashtirish imkonini berishidir. Shu bilan birga, o'yin elementlaridan haddan tashqari foydalanish darsning asosiy maqsadidan chalg'itishi va bilimning yuzaki o'zlashtirilishiga olib kelishi mumkin. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarning bilish faoliyatini faollashtirishda keng imkoniyatlar yaratadi. Multimedia vositalari orqali mavzularni tushuntirish samaradorligi oshadi. Biroq texnologiyalarga haddan ortiq tayanish o'quvchilarning mustaqil fikrlashini cheklashi va texnik muammolar yuzaga kelganda dars jarayoniga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Umuman olganda, informatika darslarida bilish faoliyatini faollashtirishga qaratilgan usullar ko'plab ijobiy jihatlarga ega bo'lsa-da, ularni qo'llashda yuzaga keladigan salbiy omillarni ham hisobga olish zarur. Eng samarali natijaga erishish uchun o'qituvchi turli metodlarni o'quvchilarning individual xususiyatlari, darsning maqsadi va mavjud sharoitlardan kelib chiqqan holda uyg'unlashtirib qo'llashi lozim.

Natijalar

Mazkur maqolada informatika fanini o'qitish jarayonida o'quvchilarning bilish faoliyatini faollashtirishga qaratilgan zamonaviy pedagogik usullar tahlil qilindi. O'rganishlar va tahlillar natijasida informatika darslarida an'anaviy o'qitish usullaridan ko'ra muammoli ta'lim, amaliy mashg'ulotlar, loyihaviy faoliyat, o'yin texnologiyalari hamda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarning bilimlarni o'zlashtirish darajasini sezilarli oshirishi aniqlandi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, muammoli ta'lim usuli o'quvchilarning mantiqiy va algoritmik fikrlashini rivojlantiradi hamda ularning mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantiradi. Amaliy mashg'ulotlar va laboratoriya ishlari orqali o'quvchilarning nazariy bilimlarini real vaziyatlarda qo'llash imkoniyati kengaydi. Loyihaviy ta'lim esa o'quvchilarning ijodiy yondashuvi, jamoada ishlash qobiliyati va mas'uliyat hissini

kuchaytirdi. Shuningdek, o'yin texnologiyalari va axborot-kommunikatsiya vositalaridan foydalanish o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshirib, ularning faolligini ta'minladi. Biroq ushbu usullarning samaradorligi ularni darsning maqsadi va o'quvchilarning yosh hamda bilim darajasiga mos holda qo'llashga bog'liq ekanligi aniqlandi. Umuman olganda, olingan natijalar informatika fanida o'quvchilarning bilish faoliyatini faollashtirish uchun turli pedagogik usullardan kompleks tarzda foydalanish eng samarali yondashuv ekanligini ko'rsatadi. Ushbu natijalar informatika fanini o'qitish jarayonini takomillashtirish, ta'lim sifatini oshirish hamda o'quvchilarda mustaqil fikrlash va amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, informatika fanida o'quvchilarning bilish faoliyatini faollashtirish ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishda muhim omillardan biri hisoblanadi. Zamonaviy ta'lim talablari informatika darslarini faqat nazariy bilimlar bilan cheklab qo'ymasdan, balki o'quvchilarni faol fikrlashga, mustaqil izlanishga va amaliy faoliyatga jalb etishni taqozo etadi. Mazkur maqolada ko'rib chiqilgan muammoli ta'lim, amaliy mashg'ulotlar, loyihaviy faoliyat, o'yin texnologiyalari hamda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish usullari o'quvchilarning bilish faoliyatini rivojlantirishda samarali ekanligi asoslab berildi. Ushbu usullar o'quvchilarning mantiqiy va algoritmik fikrlashini, ijodiy yondashuvini hamda mustaqil ishlash ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, ta'lim jarayonida mazkur usullardan foydalanishda mavjud sharoitlar, o'quvchilarning individual xususiyatlari va darsning maqsadini inobatga olish muhimligi ta'kidlandi. Turli pedagogik metodlarni uyg'unlashtirib qo'llash informatika darslarining samaradorligini yanada oshiradi. Natijada, informatika fanini o'qitishda o'quvchilarning bilish faoliyatini faollashtirishga qaratilgan yondashuvlar ta'lim sifatini oshirish, raqamli kompetensiyalarga ega, mustaqil fikrlaydigan va ijodkor shaxslarni tarbiyalashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdullayeva N.A. Pedagogika va ta'lim texnologiyalari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.
2. Jo'rayev R.X., Zunnunov A. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: O'qituvchi, 2019.
3. Azizxo'jayeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent: TDPU nashriyoti, 2017.
4. Klarin M.V. Инновационные модели обучения в зарубежной педагогике. – Москва: Педагогика, 2016.
5. Polat E.S. Современные педагогические и информационные технологии в системе образования. – Москва: Академия, 2018.

6. Beshpalko V.P. Слагаемые педагогической технологии. – Москва: Педагогика, 2015.
7. Slastenin V.A., Isaev I.F. Педагогика. – Москва: Академия, 2017.
8. UNESCO. ICT in Education: A Critical Literature Review and Its Implications. – Paris, 2019.
9. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi rasmiy sayti.
<https://www.uzedu.uz>
10. Edutopia – Zamonaviy pedagogik metodlar va ta'lim texnologiyalari.
<https://www.edutopia.org>
11. Ziyonet axborot-ta'lim partali.
<https://www.ziyonet.uz>